

УДК 338.24:65.018

Т. В. ПОРУДЄЄВА

м. Миколаїв

СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті представлено оцінку стану соціально-економічного розвитку Миколаївської області та зміни, що відбулись протягом 2005–2013 рр., виділено основні проблеми розвитку області та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, проблеми, перспективи, продукція.

Постановка проблеми. Соціально-економічні відносини на території певної області характеризуються надзвичайною складністю, формуються з врахуванням особливостей того чи іншого регіону, його географічного розташування, природних багатств, економічного потенціалу, розвитку продуктивних сил тощо. Тому актуальним є дослідження сучасного стану соціально-економічних умов Миколаївської області та визначення перспектив їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-економічного розвитку регіонів та України розглядалися в багатьох наукових дослідженнях. Розвиток економіки України в цілому розглянуто в наукових працях О. В. Кендюхова [1], Ю. Ю. Туниці [2], Е. М. Лібанової [3]. Регіональний аспект з детальним поясненням статистичних даних досліджено в наукових статтях І. Т. Кіщака [4] та ін. Проте, дослідження соціально-економічного розвитку Миколаївської області залишається актуальним, адже для їх трактування можна обирати різні лімітуючі фактори.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану соціально – економічного розвитку області, визначення основних проблем та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Миколаївська область – це розвинутий індустріальний регіон держави, який визначається багатогалузевою промисловістю, що має важливе значення в стру-

ктурі господарського комплексу України. Область має великі перспективи розвитку інфраструктури за умов достатнього фінансування та значний рекреаційний потенціал, раціональне використання якого сприятиме покращенню як здоров'я, так і матеріального стану людей.

Аналіз соціально-економічних показників варто почати з динаміки реального валового регіонального продукту (ВРП) на одну особу у Миколаївській області, який характеризує кінцевий результат виробничої діяльності всіх резидентних виробничих одиниць даної території за певний період часу (рис. 1).

Характеризуючи ВРП в динаміці варто зазначити, що найбільш сприятливим роком для області був 2012 р. Найважливішою складовою ВРП є обсяг реалізованої промислової продукції. Промислові підприємства міста з 2006 р. забезпечували до 50% продукції суднобудування країни (ПАТ «Миколаївський суднобудівний завод Океан», ДАХК «Чорноморський суднобудівний завод», ДП «Суднобудівний завод ім. 61 комунара»). Але зараз ситуація з розвитком суднобудівної галузі

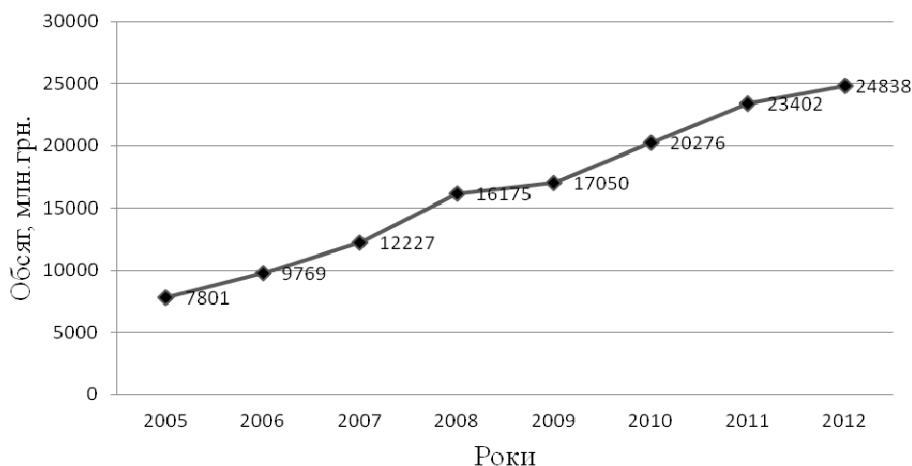

Рис. 1. ВРП у розрахунку на одну особу у Миколаївській області за 2005–2012 рр. [5]

залишається складною. Причини негативних тенденцій у суднобудуванні криються, перш за все, у кризі галузі (після суднобудівного буму 2006–2007 рр. на ринку наявний надлишок транспортних потужностей). Крім того, через нестабільну політичну ситуацію в країні зростає частка розірваних контрактів на будівництво суден.

Оцінюючи розвиток промисловості в цілому слід зазначити, що для області характерним є зростання обсягу промислової продукції. Позитивна ситуація спостерігалася у січні-травні 2014 р. обсяги промислового виробництва збільшилися на 0,4 % у порівнянні з попереднім періодом. Найбільше нарощування обсягів продукції спостерігалася у виробництві електроенергії (на 21,4 %) та хімічних речовин (на 3,3 %). Підприємствами з виробництва харчових продуктів одержано приріст на 1,6 % (зокрема, у виробництві олії та тваринних жирів – на 11 %, переробці та консервуванні риби – на 15,9 %, виробництві цукерок, соусів, гірчиці, їжі та готових страв – на 84,6 %).

Спостерігається зростання сільськогосподарського виробництва. Обсяг сільськогосподарського виробництва у січні-травні 2014 р. зріс на 9,3 % (у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах – на 47,9 %, у господарствах населення – на 1,4 %). Порівняно з попереднім роком, відмічається розширення посівних площ соняшника (на 16,9 %) та сої (на 4 %).

Станом на 1 червня 2014 р. в цілому по області поголів'я птиці зросло на 30,5 % (становило 4685 тис. голів), великої рогатої худоби – на 0,9 % (188,7 тис. голів), овець і кіз – на 0,6 % (70,4 тис. голів) у порівнянні з попереднім періодом. Загальний обсяг реалізованої аграрними підприємствами власної виробленої продукції протягом січня-травня 2014 р. збільшився майже удвічі (у т.ч. продукції тваринництва – у 1,6 рази).

В області у січні-травні 2014 р. мало місце збільшення обсягів переробки вантажів (на 8 %). Зокрема, за вказаний період Миколаївським морським торгове-

льним портом оброблено 8359,9 тис. т вантажів (у січні-травні 2013 р. – 7738,45 тис. т) [6].

За підсумками 2013 р. область експортувала товарів на 2174,1 млн. дол. США, що у вартісному вимірі на 8,3% менше, ніж за 2012 р. Імпорт товарів за цей період становив 927,8 млн. дол. США, продемонструвавши зростання на 3,6%. У 2013 р. сформувалося позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів у розмірі 1246,3 млн. дол. США, що на 228,8 млн. дол. США менше аналогічного показника 2012 р. або на 15,5% (рис. 2) [7].

У січні-квітні 2014 р. позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 421,7 млн дол. США. Зокрема, обсяг експорту товарів становив 632,3 млн дол. США (порівняно з січнем-квітнем 2013 р. збільшився на 13,6 %), імпорту – 210,6 млн дол. США (скоротився на 46,4 %). Основними країнами-партнерами з експорту товарів Миколаївщини були Російська Федерація, Єгипет, Ісламська Республіка Іран та Йорданія. На торгівлю з країнами ЄС припало 11,3 % експорту та 21,6 % імпорту області. Основу експорту визначили продукти рослинного походження, продукція хімічної галузі, механічне та електротехнічне обладнання.

На початок 2012 р. основними експортерами товарів та продукції були – Миколаївський глиноземний завод «Русал» (1,5 млн. тонн гідроксиду алюмінію), ТОВ СП «Нібулон» (1,2 млн. тонн зернових культур, 290 тис. тонн насіння соняшнику), ТОВ «Югекотоп» (165 тис. тонн олії, 74 тис. тонн патоки, 36 тис. тонн насіння зернових та олійних культур), ВАТ Первомайський кар'єр «Граніт» (240 тис. тонн гальки та щебеню),

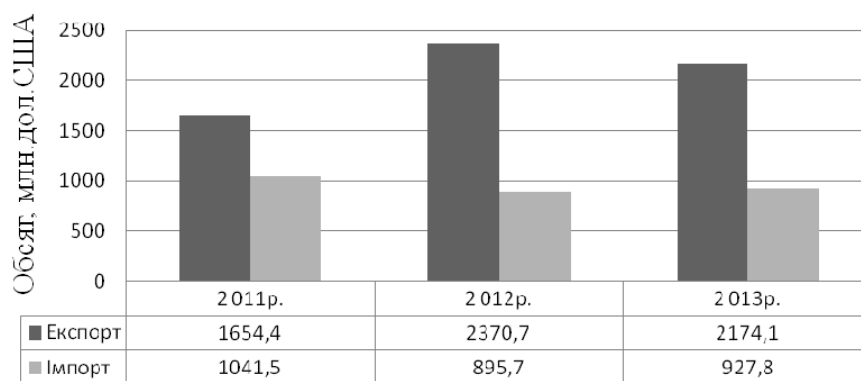

Рис. 2. Зовнішньоекономічна діяльність у Миколаївській області за 2011–2013 рр. [5]

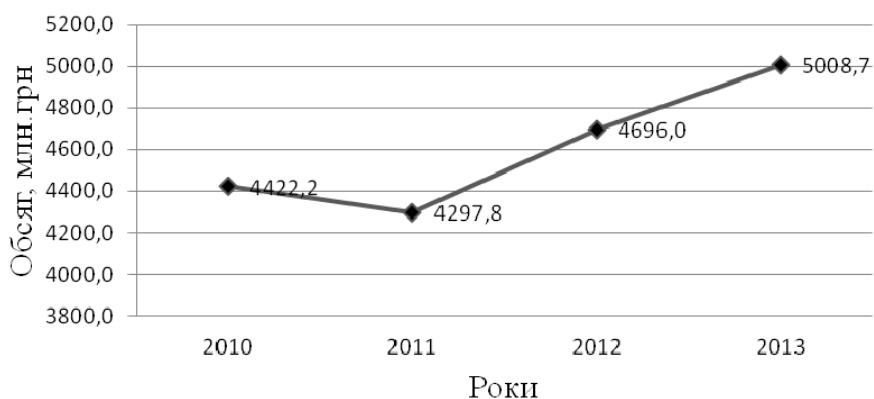

Рис. 3. Динаміка капітальних інвестицій у Миколаївській області [5]

ТОВ «Сандора» (75 тис. тонн соків та безалкогольних напоїв), ТОВ «Південьнафтозбут» (95 тис. тонн глиноземного кеку), ФГ «Органік Системс» (8,2 тис. тонн томатної пасти), ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» (14 тис. тонн борошна), ЗАТ «Баштанський сирзавод (3,8 тис. тонн сиру) [4].

В обласному імпорті переважали готові харчові продукти, недорогочінні метали та вироби з них, засоби наземного транспорту та плавучі засоби.

Динаміка прямих іноземних інвестицій залежить як від інвестиційної привабливості країни в цілому, так й окремих її регіонів (рис. 3).

Хоча обсяги іноземних інвестицій в області є незначними (1,1% до загального обсягу по країні), порівняно з інвестиційними коштами українських підприємств, у перспективі, за умови поліпшення інвестиційного клімату та продуманої регіональної політики, їх обсяг може значно зрости, що свідчить про ефективну діяльність місцевої влади.

В області продовжує активно розвиватись підприємництво. Діє більше 7000 малих

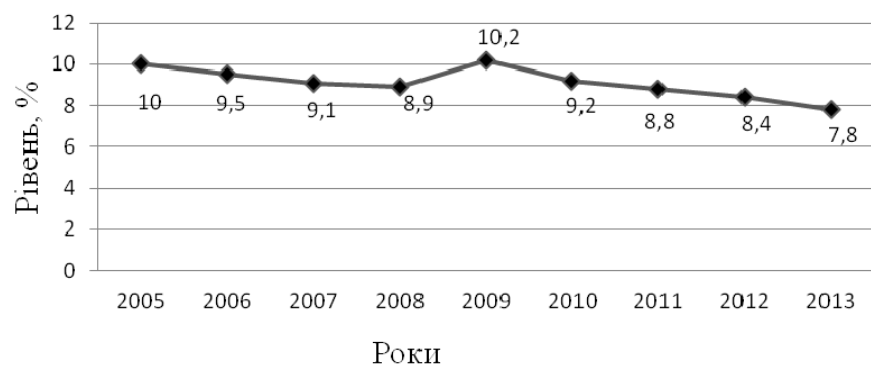

Рис. 4. Рівень безробіття економічно активного населення Миколаївської області у 2005–2013 рр.,% [5]

підприємств, майже 4000 підприємців-фізичних осіб. Надходження до бюджетів всіх рівнів від діяльності суб'єктів малого підприємництва складає більше 23%. Але за підсумками першого кварталу 2014 р. фінансовий результат діяльності підприємств погіршується. Фінансовий результат до оподаткування підприємств, крім сільськогосподарських, склав 2279,1 млн. грн. збитку проти 336,7 млн. грн. прибутку у відповідному періоді 2013 р. Значний обсяг збитків (1798,9 млн. грн) сформовано у промисловості; майже у 10 разів зросли збитки підприємств з тимчасового розміщення і організації харчування; у 35 разів – підприємств, що займаються операціями з нерухомим майном.

Робоча сила є одним із ключових факторів виробництва та економічного потенціалу. Вплив цього фактору на соціально-економічний розвиток є багатовимірним. Саме тому, далі розглянемо динаміку рівня безробіття економічно активного населення (за методологією МОП) (рис.4).

Згідно наведених даних, кількість безробітного населення з 2005 р. до 2009 р. постійно зменшувалась, однак, у зв'язку з економічною кризою у 2009 р. рівень безробіття зріс до 10,2%. У 2013 р. рівень безробіття склав 7,8%. Кількість зареєстрованих безробітних протягом травня зменшилась на 8,6 % і становила на 1 червня 2014 р. 15,8 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття становив 2,2 %, зменшившись протягом місяця на 0,2 в.п. Така динаміка пов'язана передусім з сезонним характером зайнятості у сільському господарстві та у туристично-рекреаційному комплексі цього регіону.

Зростає заборгованість з виплати заробітної плати. Станом на 1 травня 2014 р. збільшилась на 14,9 % (на 6,8 млн. грн) і склала 52,5 млн. грн. Найбільше зрос-

Зростає заборгованість з виплати заробітної плати. Станом на 1 травня 2014 р. збільшилась на 14,9 % (на 6,8 млн. грн) і склала 52,5 млн. грн. Найбільше зрос-

Зростає заборгованість з виплати заробітної плати. Станом на 1 травня 2014 р. збільшилась на 14,9 % (на 6,8 млн. грн) і склала 52,5 млн. грн. Найбільше зрос-

тання заборгованості спостерігається на ПАТ «Чорноморський суднобудівний завод», сума боргу якого на 1 червня склала понад 7 млн. грн. За даними [6] протягом травня спостерігалось повільне зменшення заборгованості попередніх періодів основними боржниками.

Існуюче безробіття та заборгованість з виплати заробітної плати збільшує рівень соціальної напруги в області. Тому на державному і регіональному рівнях доцільно розробляти механізм активного впровадження програм, які б включали систему заходів, спрямованих на створення організаційно-правових та соціально-економічних умов для вирішення проблем зайнятості.

Висновки та перспективи досліджень. На основі проведеного аналізу соціально-економічний розвиток Миколаївської області можливий за умови розвитку промисловості, підвищення інвестиційної привабливості регіону; збереження існуючих і створення нових робочих місць; мінімізації соціальних наслідків реструктуризації економіки регіону; втілення демографічної, науково-технологічної, продовольчої, фінансової та виробничої безпеки.

У подальшому особливо актуальними є вивчення питання формування концепції ін-

вестиційної привабливості області в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Кендюхов О.В. Стратегія соціально-економічного розвитку України: мета, завдання і ключові проблеми / О.В. Кендюхов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eprom/2009_47/st_47_01.pdf.
2. Туниця Ю.Ю. Екологічний імператив сталого розвитку регіонів України: в пошуках чинників консолідації суспільства / Туниця Ю.Ю. // Науковий вісник НЛТУ України. — Вип. 21.19 — НЛТУ. — Львів, 2011. — С.146—156.
3. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е. М. Лібанової. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. — 328 с.
4. Кіщак І. Т. Миколаївщина у системі міжнародних транспортних коридорів / Кіщак І.Т., Захарчук О. С., Божок О. Л. // Тенденції економічного розвитку країн. Зб. наук. праць. — Вип. 1. — МНУ. — Миколаїв, 2012. — С. 81 — 88.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Стратегічний моніторинг розвитку регіонів. Аналітична доповідь [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_monit_2014_1-adcdd.pdf.
7. Порудеєва Т.В. Сучасний стан та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності Миколаївської області/ Т.В. Порудеєва // Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. Серія «Економічні науки» — 2014. — Вип. 5.2(101). — С. 64—67.

Т. В. ПОРУДЕЄВА
Mykolaiv

MODERN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE MYKOLAIV AREA STATUS

The estimation of socio-economic development of the Mykolaiv area status and changes which took place during 2005–2013 is presented In the article, the basic problems of development of area are selected and recommendations are given in relation to their overcoming.

Keywords: socio-economic development, problems, prospects, products.

Т. В. ПОРУДЕЄВА
г. Николаев

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье представлена оценка состояния социально-экономического развития Николаевской области и изменения, которые произошли в течение 2005–2013 гг., выделены основные проблемы развития области и предоставлены рекомендации относительно их преодоления.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, проблемы, перспективы, продукция.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2014